

Η ΕΕ στον κόσμο

Η εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το παρόν φυλλάδιο καθώς και άλλες συνοπτικές και σαφείς πληροφορίες σχετικά με την ΕΕ διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο: ec.europa.eu/publications/.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας
Εκδόσεις
B-1049 Βρυξέλλες

Το κείμενο ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο 2007.

Εικονογράφηση εξωφύλλου: © Wolf/zefa/Corbis

Βιβλιογραφικό δελτίο υπάρχει στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007

ISBN 978-92-79-06080-9

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2007
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή.

Printed in Belgium

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΧΛΩΡΙΟ

Η ΕΕ στον κόσμο

Η εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Παγκόσμιος εταίρος	3
Δυναμική πρόοδος	5
Το εμπόριο που συμβάλλει στην ανάπτυξη	8
Προδραστική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας	11
Χείρα βοηθείας	13
Ανθρωπιστική βοήθεια	15
Παγκοσμιοποίηση και αλληλεξάρτηση	17
Η ΕΕ και οι γείτονές της	20
Διαβάστε περισσότερα	22

Παγκόσμιος εταίρος

Με περίπου 500 εκατομμύρια κατοίκους, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει από άποψη πληθυσμού την τρίτη θέση παγκοσμίως, μετά την Κίνα και την Ινδία. Η βαρύτητα του ίδιου του μεγέθους της, από άποψη εμπορική και χρηματοοικονομική, καθιστά την ΕΕ μια σημαντική δύναμη στον παγκόσμιο χάρτη. Στην Ένωση αναλογεί το μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου και το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πλούτου.

Το μέγεθος και η οικονομική δύναμη σημαίνουν όμως και ευθύνες. Από την Ένωση προέρχεται το μεγαλύτερο

μέρος της οικονομικής βοήθειας και συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις φτωχότερες χώρες. Μπροστά στη σημερινή πολυσύνθετη και εύθραυστη παγκόσμια τάξη, η ΕΕ συμμετέχει όλο και περισσότερο στην πρόληψη των συγκρούσεων, καθώς και σε ειρηνευτικές και αντιτρομοκρατικές δραστηριότητες. Υποστηρίζει τις προσπάθειες ανασυγκρότησης στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, ενώ πρωτοστατεί στον αγώνα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη και της εκπομπής αερίων θερμοκηπιού.

Η πρόσβαση σε πόσιμο νερό αποτελεί για την ΕΕ αναπτυξιακή προτεραιότητα.

Ήπια δύναμη

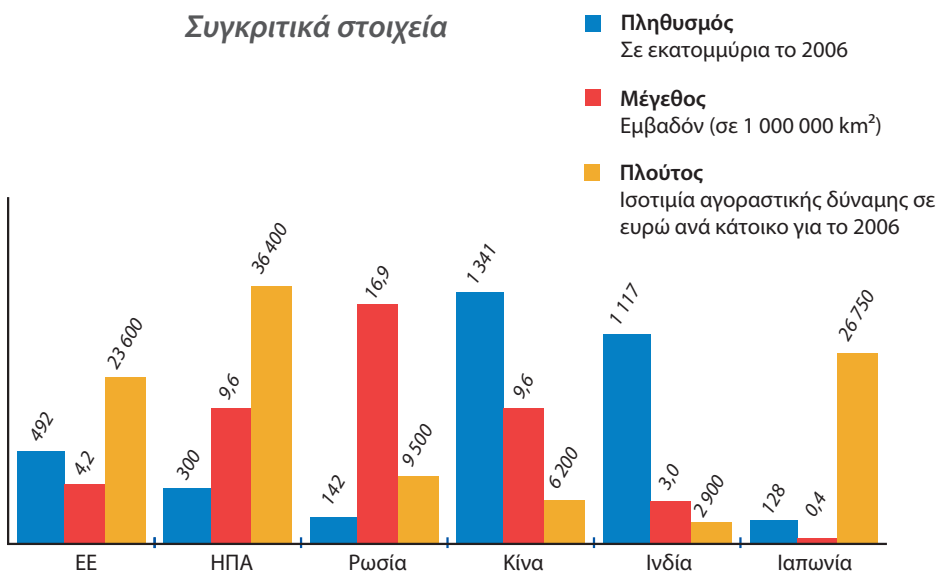
Καθώς ενώνει μια ήπειρο, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει στενότερες σχέσεις με τους γείτονές της, ώστε να αποτρέψει νέους τεχνητούς διχασμούς που θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τους παλαιότερους. Έχοντας διασφαλίσει πλέον σταθερότητα και ευημερία για τους δικούς της πολίτες, η ΕΕ επιζητά τη συνεργασία με άλλες χώρες, σε έναν κόσμο αλληλεξάρτησης, ώστε τα πλεονεκτήματα των ανοιχτών αγορών, της οικονομικής ανάπτυξης και ενός πολιτικού συστήματος που βασίζεται στην κοινωνική ευθύνη και τη δημοκρατία να διαδοθούν σε ευρεία κλίμακα.

Η ΕΕ δεν προσπαθεί μεν να επιβάλει το σύστημά της στους άλλους, υπερασπίζεται όμως με τόλμη τις αξίες της. Οποιαδήποτε δημοκρατική ευρωπαϊκή χώρα μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της. Λίγες είναι αυτές που επέλεξαν να απέχουν. Σε

50 χρόνια, η Ένωση κατάφερε να ενώσει 27 χώρες που συνέβαλαν με τους οικονομικούς και πολιτικούς πόρους τους στο κοινό συμφέρον. Αυτό την καθιστά επομένως πρότυπο συνεργασίας και ολοκλήρωσης μεταξύ χωρών και σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Κίνητρο της ΕΕ δεν είναι μόνο το δικό της συμφέρον αλλά και η παγκόσμια αλληλεγγύη. Σε έναν κόσμο όπου οι σχέσεις μεταξύ χωρών χαρακτηρίζονται από όλο και περισσότερη αλληλεξάρτηση, η υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της πολιτικής σταθερότητας αποτελεί πραγματική επένδυση για το μέλλον. Βοηθώντας τους άλλους, η ΕΕ κάνει ασφαλέστερη τη ζωή και των δικών της πολιτών. Καθώς δε ο πολυπολικός κόσμος γίνεται πλέον πραγματικότητα, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να μιλούν με μία φωνή εάν θέλουν πράγματι η φωνή αυτή να ακούγεται.

Συγκριτικά στοιχεία

Πηγή: Eurostat, Παγκόσμιο Τράπεζα.

Δυναμική πρόοδος

Όταν ξεκίνησε η ΕΕ, κατά τη δεκαετία του 1950, φιλοδοξία της ήταν να ενώσει τις χώρες και τους λαούς της Ευρώπης, καθώς αυτές έβγαιναν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ανάγκη για την ανάπτυξη των εξωτερικών της σχέσεων προέρχεται κυρίως από δύο πηγές. Αφότου οι έξι πρώτες χώρες της ΕΕ κατήργησαν τους εσωτερικούς εμπορικούς φραγμούς στις μεταξύ τους συναλλαγές, έπρεπε να χειριστούν τις εμπορικές τους σχέσεις με τις υπόλοιπες χώρες ως από κοινού αρμοδιότητα. Αυτό οδήγησε στην κοινή εμπορική πολιτική, τον πρώτο τομέα όπου οι χώρες της ΕΕ συνένωσαν την κυριαρχία τους για χάρη του κοινού συμφέροντος. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη συμφώνησαν να επωμιστούν από κοινού ένα μέρος του κόστους της οικονομικής υποστήριξης προς τις πρώην αποικίες τους, ειδικά στην Αφρική, καθώς αυτές παγίωσαν την ανεξαρτησία τους.

Στο μεταξύ, νέα μέλη προσχώρησαν στην ΕΕ, η οποία και ανέλαβε περισσότερες ευθύνες. Έπρεπε επομένως να ορίσει περαιτέρω τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο και με διεθνείς οργανισμούς.

Η κοινή πολιτική εξωτερικού εμπορίου αποτελεί βασική συνιστώσα των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο. Η πολιτική αυτή λειτουργεί σε δύο αλληλοσυμπληρούμενα επίπεδα. Πρώτον, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), όπου η Ένωση συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση των κανόνων για το πολυμερές σύστημα του διεθνούς εμπορίου μαζί με τους ανά τον κόσμο εταίρους της. Δεύτερον, η Ένωση διαπραγματεύεται τις δικές της διμερείς εμπορικές συμφωνίες με διάφορες χώρες και περιοχές. Καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια προκειμένου να καταστήσει ευκολότερη την πρόσβαση των προϊόντων από αναπτυσσόμενες χώρες στις αγορές της και να προάγει την ανάπτυξη μέσα από τις εμπορικές της σχέσεις.

Η οικονομική και τεχνική βοήθεια, που επικεντρωνόταν αρχικά στην Αφρική, επεκτάθηκε στην Ασία, στη Λατινική Αμερική και τις χώρες της νοτιοανατολικής Μεσογείου κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970. Την ίδια περίοδο, η Ένωση άρχισε να παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε θύματα φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών ανά τον κόσμο.

© Bilderbox.com

Η ΕΕ συνεργάζεται με άλλες χώρες για τον καθορισμό περιβαλλοντικών προδιαγραφών.

Πέρα από το εμπόριο και τη βοήθεια

Οι συμφωνίες της ΕΕ με τους εταίρους της σε ολόκληρο τον κόσμο δεν περιορίζονται στο εμπόριο και την παραδοσιακή αναπτυξιακή βοήθεια. Καλύπτουν επίσης την υποστήριξη για οικονομικές μεταρρυθμίσεις, υγεία και εκπαίδευση, προγράμματα ανάπτυξης υποδομών

και, σε ορισμένες περιπτώσεις, συνεργασία σε τομείς όπως η έρευνα και ανάπτυξη ή η περιβαλλοντική πολιτική. Παρέχουν επίσης ένα πλαίσιο συζήτησης για πολιτικά θέματα, όπως η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόσφατες συμφωνίες προϋποθέτουν μάλιστα τη δέσμευση των εταίρων για τη μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής.

Μια μακρά σχέση

Ως μια από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, η Τανζανία επωφελείται από την αδασμολόγητη πρόσβαση για όλες τις εξαγωγές της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός από τα όπλα και τα πυρομαχικά. Η Τανζανία συγκαταλέγεται επίσης στους 79 εταίρους της ΕΕ που απαρτίζουν την ομάδα των χωρών ΑΚΕ (Αφρική-Καραϊβική-Ειρηνικός), οι οποίες επωφελούνται από τη συμφωνία του Κοτονού για το εμπόριο και τη βοήθεια. Η ΕΕ αποτελεί τη μεγαλύτερη εξωτερική αγορά της Τανζανίας, απορροφώντας περισσότερο από το 50 % των εξαγωγών της, ενώ από την Ένωση προέρχεται μόλις λίγο περισσότερο από το 20 % των εισαγωγών της Τανζανίας, κυρίως κεφαλαιακών αγαθών και εξοπλισμού. Η βοήθεια της ΕΕ προς την Τανζανία υπερβαίνει τα 100 εκατ. EUR ετησίως. Τα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ εστιάζονται στις υποδομές μεταφορών, στην εκπαίδευση, στην υδροδότηση, στο περιβάλλον, στην πρόληψη του AIDS και την υποστήριξη της χρηστής διακυβέρνησης.

Μια νέα διάσταση

Με βάση τη συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), η ΕΕ έχει αναπτύξει μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) ώστε να μπορεί να αναλαμβάνει κοινές δράσεις όταν διακυβεύονται τα συμφέροντα της Ένωσης στο σύνολό της. Η άμυνα αναγκάζεται σε σημαντική πτυχή της ΚΕΠΠΑ καθώς η ΕΕ προσπαθεί να συμβάλει στην προώθηση και διατήρηση της σταθερότητας σε παγκόσμια κλίμακα. Στο έργο της κατά της τρομοκρατίας, του διεθνούς εγκλήματος, του εμπορίου ναρκωτικών, της παράνομης μετανάστευσης, καθώς και σε παγκόσμια ζητήματα όπως το περιβάλλον, η Ένωση συνεργάζεται στενά με άλλες χώρες και διεθνείς φορείς.

Η διαχείριση των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης είναι μια διαδικασία δυναμική: στο σχεδιασμό της εξωτερικής της πολιτικής η ΕΕ καλείται να λάβει υπόψη και εξωτερικές δυνάμεις. Στις δυνάμεις αυτές περιλαμβάνεται και η συνεχώς αυξανόμενη οικονομική αλληλεξάρτηση που είναι αποτέλεσμα ενός συνδυασμού παραγόντων, όπως το κύμα απελευθέρωσης των αγορών, η επανάσταση στις παγκόσμιες επικοινωνίες και η ταχεία τεχνολογική πρόοδος. Η ΕΕ χρειάστηκε επομένως να επανακαθορίσει τις προτεραιότητές της στο πλαίσιο του ολοένα εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού, της αύξησης των διασυννοριακών επενδυτικών ροών και της συνεχώς μεγαλύτερης παγκόσμιας ζήτησης για πρώτες ύλες, ιδίως πετρέλαιο και φυσικό αέριο.

Το εμπόριο που συμβάλλει στην ανάπτυξη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως όσον αφορά την εμπορική δραστηριότητα, αφού σε αυτήν αναλογεί σχεδόν το 20 % των παγκόσμιων εξαγωγών και εισαγωγών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ, ενώ ακολουθούν η Κίνα και η Ρωσία. Οι αμφίδρομες εμπορικές ροές μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ αγγίζουν τα 400 δισ. EUR το χρόνο. Η άρση των εμπορικών φραγμών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ οδήγησε στη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς με ελεύθερη κυκλοφορία για

ανθρώπους, προϊόντα, υπηρεσίες και κεφάλαια. Η Ένωση πρωτοστατεί επομένως στις προσπάθειες για περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου σε παγκόσμιο επίπεδο προς όφελος τόσο των πλούσιων όσο και των φτωχών χωρών. Οι εμπορικές κυρώσεις —π.χ. κατάργηση προτιμησιακών καθεστώτων, περιορισμός ή πάγωμα των σχέσεων με εμπορικούς εταίρους που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή άλλους διεθνείς κανόνες συμπεριφοράς— αποτελούν ένα ακόμη εργαλείο της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής.

Ελεύθερα και δίκαια

Ο πιο προφανής τρόπος για τη διασφάλιση του ελεύθερου εμπορίου είναι να μειωθούν ή να καταργηθούν τελείως οι εισαγωγικοί δασμοί ή οι ποσοτώσεις που εφαρμόζουν διάφορες χώρες επί των προϊόντων. Οι προμηθευτές, εγχώριοι ή ξένοι, μπορούν τότε να λειτουργούν σε περιβάλλον ελεύθερου ανταγωνισμού ως προς τις τιμές και την ποιότητα. Υπάρχουν όμως και οι κρυφοί ή «τεχνικοί» εμπορικοί φραγμοί μέσω των οποίων κυβερνήσεις και εταιρείες προσπαθούν να αποκτήσουν αθέμιτα πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών τους. Στις αθέμιτες αυτές εμπορικές πρακτικές περιλαμβάνονται τα εξής:

- πώληση προϊόντων σε ξένες αγορές σε τιμές κάτω του κόστους ή χαμηλότερες από τις εγχώριες με σκοπό π.χ. τον αποκλεισμό των εγχώριων παραγωγών από την αγορά της χώρας τους — αποκαλούμενη και «ντάμπινγκ»,
- χορήγηση επιδοτήσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό σε εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των λεγόμενων «εθνικών πρωταθλητών», προκειμένου να αποκτούν αθέμιτο πλεονέκτημα στις εξαγωγές ή στις εγχώριες αγορές,
- ανάθεση δημοσίων συμβάσεων σε εγχώριες εταιρείες, παρά τις καλύτερες προσφορές των ξένων υποψηφίων αναδόχων,
- παράβλεψη των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (εμπορικά σήματα και πνευματικά δικαιώματα) με την παραγωγή πειρατικών ή πλαστών προϊόντων που πωλούνται φθηνότερα ζημιώνοντας τον αυθεντικό κατασκευαστή.

Οι κανόνες του παιχνιδιού

Για να κερδίζουν όλοι, το εμπόριο πρέπει να διεξάγεται ελεύθερα και δίκαια, με τους ίδιους κοινά αποδεκτούς κανόνες διαφάνειας να ισχύουν απαρέγκλιτα για όλους. Η ΕΕ υποστηρίζει σθεναρά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, ο οποίος ορίζει ένα σύνολο κανόνων με σκοπό την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου και τη διασφάλιση της δίκαιης μεταχείρισης για όλους τους συμμετέχοντες. Το σύστημα αυτό, παρότι ατελές, παρέχει ένα βαθμό διαφάνειας και ασφάλειας δικαίου για τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου.

Ο ΠΟΕ παρέχει επίσης διαδικασία επίλυσης διαφορών όταν ανακύπτουν απευθείας διαφορές μεταξύ δύο ή περισσότερων εμπορικών εταιρών. Η ΕΕ προσφεύγει ενίοτε στον ΠΟΕ εναντίον εμπορικών εταιρών της, αλλά έχει επίσης

καταγγελθεί στο πλαίσιο επίλυσης διαφορών του οργανισμού για περιπτώσεις που αφορούν κυρίως τον αγροτικό της τομέα.

Παράλληλα με τη συμμετοχή της στον ΠΟΕ, η ΕΕ έχει αναπτύξει ένα δίκτυο διμερών εμπορικών συμφωνιών με μεμονωμένες χώρες και περιοχές ανά τον κόσμο. Οι συμφωνίες αυτές λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις κινήσεις εντός του ΠΟΕ για την άρση των εμπορικών φραγμών διεθνώς και για την ταχύτερη προώθηση των προσπαθειών μας για διασφάλιση αμοιβαίων πλεονεκτημάτων με τους βασικούς εμπορικούς εταίρους μας. Υπάρχουν σαφείς κανόνες του ΠΟΕ που ορίζουν προϋποθέσεις για τις συμφωνίες αυτές προκειμένου να μην μπορούν να χρησιμοποιούνται ως μέσο άνισης μεταχείρισης εις βάρος άλλων εμπορικών εταιρών, και όλες οι συμφωνίες της ΕΕ συμμορφώνονται με τους κανόνες αυτούς.

*Ο κόσμος ζητά επίμονα
ευρωπαϊκά προϊόντα.*

Οφέλη για όλους

Οι εμπορικές συμφωνίες δεν αφορούν όμως μόνο τα εμπορικά συμφέροντα. Η ΕΕ λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών και έχει διαπιστώσει εδώ και καιρό ότι το εμπόριο μπορεί να ενδυναμώσει την οικονομική τους ανάπτυξη και την παραγωγική τους ικανότητα.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει χορηγηθεί αδασολόγητη πρόσβαση ή μειωμένος δασμολογικός συντελεστής επί των εξαγωγών τους προς την ΕΕ για τα 7 200 προϊόντα που καλύπτονται από το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της ΕΕ. Ευάλωτες χώρες με ειδικές αναπτυξιακές ανάγκες απολαμβάνουν αδασολόγητης μεταχείρισης για όλα τα προϊόντα που καλύπτονται από το ΣΓΠ. Πρόκειται για μονομερή παραχώρηση που δεν απαιτεί τη λήψη αμοιβαίων μέτρων εκ μέρους των δικαιούχων. Οι 50 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του

κόσμου έχουν απολύτως ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ για όλα τα προϊόντα τους, με εξαίρεση τις εξαγωγές όπλων και πυρομαχικών.

Η ειδική σχέση ως προς το εμπόριο και τη βοήθεια μεταξύ της ΕΕ και των 79 χωρών της ομάδας ΑΚΕ (Αφρική-Καραϊβική-Ειρηνικός) ισχύει από την υπογραφή των συμφωνιών της Λομέ το 1975. Η σχέση αυτή αναπτύσσεται περαιτέρω μέσω των λεγόμενων «συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης». Οι συμφωνίες αυτές συνδυάζουν το εμπόριο και τη βοήθεια από την ΕΕ μέσα από ένα νέο πρίσμα. Οι χώρες ΑΚΕ ενθαρρύνονται να καλλιεργήσουν την οικονομική τους ολοκλήρωση με γειτονικές χώρες ως ένα βήμα προς την ολοκλήρωσή τους στην παγκόσμια οικονομία, ενώ περισσότερη βοήθεια κατευθύνεται προς τη θεσμική ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση. Με τις συμφωνίες αυτές η αναπτυξιακή διάσταση γίνεται ο ακρογωνιαίος λίθος της σχέσης ΕΕ-ΑΚΕ.

Η κατασκευή δρόμων που αντέχουν σε όλες τις καιρικές συνθήκες είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της Αφρικής.

Προδραστική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

Η ιδέα ότι οι χώρες της ΕΕ πρέπει να δράσουν από κοινού για να προωθήσουν και να υπερασπιστούν τα στρατηγικά τους συμφέροντα είναι τόσο παλιά όσο και η ίδια η Ένωση. Ξεκίνησε όταν τα έξι ιδρυτικά μέλη προσπάθησαν ανεπιτυχώς να συστήσουν μια Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα το 1954. Η ανεπιτυχής αυτή προσπάθεια έγινε όμως το έναυσμα για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Οι ρίζες της σημερινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας πρέπει να αναζητηθούν στη διαδικασία που ονομάζεται «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία», η οποία ξεκίνησε το 1970 με σκοπό το συντονισμό της θέσης των χωρών της ΕΕ στα μεγάλα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής της εποχής. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν με κοινή συναίνεση, και υπήρχε ορισμένες φορές δυσκολία στο να επιτευχθεί η απαραίτητη ομοφωνία σε ευαίσθητα ζητήματα όπου τα συμφέροντα των διαφόρων εταίρων απέκλιναν σημαντικά.

Καθώς η ΕΕ διευρυνόταν και αναλάμβανε αρμοδιότητες σε νέους τομείς πολιτικής, ενέτεινε επίσης τις προσπάθειές της ώστε να διαδραματίσει έναν διεθνή ρόλο, σε επίπεδο τόσο διπλωματικό όσο και ασφάλειας, που να συμβαδίζει περισσότερο με την οικονομική της δύναμη. Οι συγκρούσεις που ξέσπασαν στη νοτιοανατολική Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1990, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, έπεισαν τους ηγέτες της ΕΕ σχετικά με την ανάγκη για αποτελεσματική κοινή δράση. Την πεποίθηση αυτή ενδυνάμωσε ακόμη περισσότερο ο αγώνας κατά της διεθνούς τρομοκρατίας. Η αρχή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) επισημοποιήθηκε με τη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, η οποία καθόρισε τους τύπους των διπλωματικών και πολιτικών δραστηριοτήτων που μπορεί να αναλαμβάνει η ΕΕ για την πρόληψη και επίλυση συγκρούσεων.

Μείωση του ανθρώπινου και οικονομικού κόστους

Από το 1990 περισσότερο από 4 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους σε συγκρούσεις ανά τον κόσμο. Το 90 % των ανθρώπων αυτών ήταν άμαχοι. Η αντιμετώπιση των επτά μεγαλύτερων συγκρούσεων της δεκαετίας του 1990 κόστισε στη διεθνή κοινότητα 200 δισ. EUR, τα οποία θα μπορούσαν, σε διαφορετική περίπτωση, να είχαν δαπανηθεί για ειρηνικούς σκοπούς. Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αποφασισμένη να αναλάβει αποτελεσματικότερη δράση με σκοπό την ίδια την πρόληψη των συγκρούσεων. Η ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας (ΕΠΑΑ) αποτελεί πλέον μέρος αυτής της προσπάθειας.

Πέραν των αποστολών ταχείας αντίδρασης που μπορούν να αναπτυχθούν άμεσα κατά την εμφάνιση μιας κρίσης, η ΕΠΑΑ έχει και τη δυνατότητα συγκέντρωσης και ανάλυσης πληροφοριών, καθώς και ικανότητα παρακολούθησης της εφαρμογής των διεθνών συμφωνιών ώστε να προλαμβάνονται πιθανές συγκρούσεις.

Οι νέες αυτές ικανότητες ενισχύουν τα παραδοσιακά εργαλεία της ΕΕ για τις εξωτερικές της σχέσεις, στα οποία περιλαμβάνονται η τεχνική και οικονομική βοήθεια, η υποστήριξη για θεσμική ανάπτυξη και χρηστή διακυβέρνηση στις αναπτυσσόμενες χώρες, η ανθρωπιστική βοήθεια, καθώς και διπλωματικά μέσα όπως ο πολιτικός διάλογος και η διαμεσολάβηση. Όλα αυτά καθιστούν την ΕΕ έτοιμη να ανταποκρίνεται σε ειδικές καταστάσεις τη στιγμή που αυτές ανακύπτουν — και με τον κατάλληλο συνδυασμό μέσων.

Τα διδάγματα μιας αποτυχίας

Μετά την αποτυχία των διπλωματικών προσπαθειών για διαμεσολάβηση μεταξύ των αντιμαχόμενων κατά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, καθώς και υπό το φως των μεγάλων συγκρούσεων στην Αφρική, οι ηγέτες της ΕΕ έδωσαν το 1999 το πράσινο φως για μια ειδική ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας (ΕΠΑΑ), η οποία εντάσσεται στο συνολικό πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Οι πρώτες στρατιωτικές αποστολές πραγματοποιήθηκαν το 2003 στα Βαλκάνια —θέατρο προηγούμενων διπλωματικών αποτυχιών— και στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.

Στο πλαίσιο της ΕΠΑΑ, ευρωπαϊκές στρατιωτικές ή αστυνομικές δυνάμεις μπορούν να στέλνονται σε περιοχές συγκρούσεων όπου αναλαμβάνουν τη διαχείριση κρίσεων, ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, ακόμη και ειρηνευτικές αποστολές. Επίσης παρέχουν υποστήριξη και εκπαίδευση στην τοπική αστυνομία.

Η ΕΕ διαθέτει πλέον την ικανότητα να διεξάγει ειρηνευτικές αποστολές.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει αναπτύξει στρατιωτική ικανότητα ταχείας αντίδρασης, ξεχωριστή από το ΝΑΤΟ αλλά με πρόσβαση στους πόρους του. Η ικανότητα αυτή βασίζεται στη λεγόμενη «έννοια της ομάδας μάχης». Η ΕΕ διαθέτει πλέον μόνιμα δύο ομάδες μάχης σε κατάσταση ετοιμότητας, που δίνουν στην Ένωση τη δυνατότητα ταχείας αντίδρασης με στρατιωτικά μέσα σε αναδυόμενες κρίσεις. Οι ομάδες μάχης είναι πολυεθνικές, απαρτίζονται από 1 500 περίπου στρατιώτες και είναι εκ περιτροπής διαθέσιμες για διάστημα έξι μηνών.

Με την πάροδο του χρόνου έχουν γίνει απόπειρες εξορθολογισμού του τρόπου με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις στο πεδίο της ΚΕΠΠΑ. Για τις σημαντικότερες αποφάσεις εξακολουθεί πάντως να απαιτείται ομόφωνη ψήφος. Αυτό ορισμένες φορές δεν είναι εύκολο, όπως καταδεικνύεται και από τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αντέδρασαν οι χώρες της ΕΕ στην εισβολή των Αμερικανών στο Ιράκ.

Χείρα βοήθειας

Η προώθηση του εμπορίου και το άνοιγμα των αγορών της είναι η μια πλευρά της διεθνούς αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ. Η άμεση τεχνική και οικονομική βοήθεια προς τις φτωχές χώρες ώστε να βγουν από τη φτώχεια είναι η άλλη. Περισσότεροι από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο ζουν με 1 ευρώ ή λιγότερο την ημέρα. Το ένα τρίτο των ανθρώπων αυτών βρίσκονται στην υποσαχάρια Αφρική.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της προσφέρουν αυτή τη στιγμή περισσότερο από το 56 % του συνόλου της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας που παρέχεται από τις μεγαλύτερες βιομηχανοποιημένες χώρες. Το 2006, η συνολική αξία της βοήθειας αυτής ήταν 47 δισ. EUR, δηλαδή κατά κεφαλήν ποσό που αγγίζει τα 100 ευρώ. Η αντίστοιχη κατά κεφαλήν βοήθεια από τις ΗΠΑ ήταν 53 ευρώ, ενώ από την Ιαπωνία 69 ευρώ. Το 2006 η ευρωπαϊκή βοήθεια ανερχόταν στο 0,42 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, απέχοντας ακόμη σημαντικά από το στόχο του ΟΗΕ για ποσοστό 0,7 %.

Μόνο τέσσερις χώρες της ΕΕ (Δανία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες και Σουηδία) έχουν φτάσει (και υπερβεί) το στόχο του ΟΗΕ. Η ΕΕ έχει θέσει ως όριο το 2015 για την επίτευξη του συλλογικού στόχου του 0,7 %, με ενδιάμεσο στόχο το 0,56 % για το 2010. Οι αφρικανικές χώρες λαμβάνουν ετησίως βοήθεια ύψους 15 δισ. EUR, ήτοι τη μερίδα του λέοντος της αναπτυξιακής βοήθειας της ΕΕ.

Ενισχύοντας τους φτωχούς

Ο πρωταρχικός στόχος της αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ είναι η εξάλειψη της φτώχειας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της επί-

τευξης των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Η βοήθεια εκ μέρους της ΕΕ αποσκοπεί στη βελτίωση των βασικών υλικών και κοινωνικών υποδομών και του παραγωγικού δυναμικού, καθώς και στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών. Η υποστήριξη αυτή μπορεί επίσης να βοηθήσει τις φτωχές χώρες να επωφεληθούν από ευκαιρίες του διεθνούς εμπορίου και να προσελκύσουν περισσότερες επενδύσεις ώστε να διευρύνουν την οικονομική τους βάση.

Η ΕΕ αποστέλλει παρατηρητές σε εκλογές ανά τον κόσμο, στο πλαίσιο της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

© ECHO/lehner

Η προνομιακή σχέση των χωρών ΑΚΕ με την Ένωση δεν απέτρεψε, για πολλές από αυτές, την απώλεια μεριδίων αγοράς στην Ευρώπη με αποτέλεσμα να βρίσκονται όλο και πιο περιθωριοποιημένες στην παγκόσμια οικονομία. Για το λόγο αυτόν ακριβώς επινοήθηκε η ιδέα των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης.

Η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ στοχεύει στο να δώσει στους μειονεκτούντες του Τρίτου Κόσμου τη δυνατότητα να ελέγχουν την ανάπτυξή τους. Αυτό σημαίνει αντιμετώπιση των αιτιών που τους κάνουν ευάλωτους, στις οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι δυσχέρειες πρόσβασης σε τροφή και καθαρό νερό ή σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, στην απασχόληση και σε ένα υγιές περιβάλλον. Σημαίνει επίσης αντιμετώπιση ασθενειών και βελτίωση της πρόσβασης σε φθηνά φάρμακα ώστε να καταπολεμηθούν μαστιγές όπως το AIDS, καθώς και μέτρα για τη

μείωση του χρέους των φτωχών χωρών ώστε να μη χάνονται και οι λιγοστοί ακόμα πόροι που μπορούν να αξιοποιηθούν σε ζωτικής σημασίας δημόσιες επενδύσεις και που διαφορετικά καταλήγουν και πάλι στους δανειστές από τις βιομηχανοποιημένες χώρες. Η ΕΕ χρησιμοποιεί επίσης την αναπτυξιακή συνεργασία ως μέσο προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας των φύλων, όπως και για την πρόληψη συγκρούσεων.

Η βοήθεια της ΕΕ παρέχεται με διάφορους τρόπους — απευθείας συνεργασία με κυβερνήσεις, υλοποίηση μεμονωμένων έργων (συχνά μέσω ΜΚΟ), ανθρωπιστική βοήθεια, αρωγή στην πρόληψη κρίσεων και υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών. Ολοένα μεγαλύτερο μερίδιο της βοήθειας κατευθύνεται προς τους γενικούς και τομεακούς προϋπολογισμούς των χωρών εταίρων για υποστήριξη της τοπικής οικειοποίησης των δράσεων.

Μικρά ποσά, σπουδαία αποτελέσματα

Με την πάροδο των χρόνων, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χρηματοδοτήσει χιλιάδες αναπτυξιακά έργα σε ολόκληρο τον Τρίτο Κόσμο. Σχετικά μικρά ποσά μπορούν συχνά να αποδώσουν τα μέγιστα. Μερικές από τις πρόσφατες επιτυχίες:

- υποστήριξη ομάδας 250 γυναικών στο ινδικό κρατίδιο Γκουζαράτ για την εξαγωγή προϊόντων χειροτεχνίας στην Ευρώπη, στη Βόρεια Αμερική και την Ιαπωνία,
- υποστήριξη τοπικής εταιρείας στο Μπελίτζε για την υιοθέτηση βιώσιμων τεχνικών υλοτομίας και διαχείρισης των δασών,
- βοήθεια σε αγρότες στο κεντρικό Καμερούν για τη διαφοροποίηση της παραγωγής τους,
- κατάρτιση μικροκαλλιεργητών στην Ουγκάντα για τον καταμερισμό του κόστους από τη χρήση βασικών υπηρεσιών υποστήριξης επιχειρηματικών δράσεων.

Ανθρωπιστική βοήθεια

Οι χώρες και οι περιοχές προς τις οποίες κατευθύνεται η ανθρωπιστική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα ταραχώδη σημεία του πλανήτη. Η βοήθεια αυτή παρέχεται άνευ όρων. Δεν έχει σημασία εάν η καταστροφή είναι φυσική ή ανθρωπογενής: ο στόχος είναι να φτάσει η βοήθεια όσο το δυνατόν πιο γρήγορα στα θύματα, ανεξάρτητα από τη φυλή ή τη θρησκεία τους ή τις πολιτικές πεποιθήσεις της κυβέρνησής τους.

Η ΕΕ χορηγεί έκτακτη χρηματοδότηση για την ελάφρυνση των συνεπειών από καταστροφές μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ECHO). Από την ίδρυσή της το 1992, η ECHO έχει αναλάβει δράση σε περισσότερες από 100 χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο, παρέχοντας βασικό εξοπλισμό και προμήθειες εκτάκτου ανάγκης σε θύματα καταστροφών στον συντομότερο δυνατό χρόνο. Μέσω του προϋπολογισμού της που υπερβαίνει τα 700 εκατ. EUR ετησίως, η ECHO χρηματοδοτεί επίσης ιατρικές ομάδες, ειδικούς στην αποναρκοθέτηση, μεταφορές και επικοινωνίες, επισιτιστική βοήθεια και επιμελητειακή υποστήριξη.

Μια χρονιά προκλήσεων

Το 2006 ήταν μια χρονιά με ιδιαίτερες προκλήσεις και περισσότερες εκκλήσεις για χορήγηση πόρων ανθρωπιστικής βοήθειας από την ΕΕ κυρίως λόγω:

- της δεινής κατάστασης χιλιάδων ανθρώπων που χρειάστηκε να εκποιστούν ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης στο Νταρφούρ του νότιου Σουδάν και σε μεθοριακές περιοχές του γειτονικού Τσαντ,
- της επιδείνωσης της κατάστασης των Παλαιστινίων στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα,

- των ανθρωπιστικών συνεπειών του πολέμου στον Λίβανο, μεταξύ του Ισραήλ και της Χεζμπολά.

Η ECHO είναι επίσης παρούσα σε ακόμα 60 περίπου χώρες, όπως το Αφγανιστάν, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η Σρι Λάνκα και η Τανζανία. Η ΕΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει θύματα των «ξεχασμένων κρίσεων», στις οποίες αναλογούσε το 14 % του ανθρωπιστικού της προϋπολογισμού για το 2006. Οι κυριότερες από τις ξεχασμένες αυτές κρίσεις εντοπίστηκαν στο Νεπάλ, στη μεθοριακή ζώνη μεταξύ Μιανμάρ και Ταϊλάνδης, στην Τσετσενία και στο Κασμίρ, όπως και στην επισφαλή κατάσταση των προσφύγων από τη Δυτική Σαχάρα στη γειτονική Αλγερία.

Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ εξασφαλίζει τροφή για αυτό και για πολλά ακόμα παιδιά.

© ECHO/François Gormans

Ομαδικό έργο

Ως ενεργός δωρητής στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της υπηρεσίας ECHO, συνεργάζεται στενά με τους εταίρους που αναλαμβάνουν την υλοποίηση των δράσεων —μη κυβερνητικές οργανώσεις, όργανα του ΟΗΕ, όπως και το κίνημα του Ερυθρού Σταυρού/Ερυθράς Ημισελήνου— για την παροχή τροφίμων

και εξοπλισμού, καθαρού νερού και υποδομών υγιεινής, στέγης, ιατρικών μέσων και προσωρινών συστημάτων επικοινωνίας. Η ΕΕ αναμένει ότι οι φυσικές καταστροφές και συγκρούσεις θα συνεχιστούν με την ίδια ένταση και έχει ενισχύσει τον αριθμό των επιτόπου αξιωματούχων της με εμπειρία στην ταχεία εκτίμηση των αναγκών, ώστε να βελτιώσει την ικανότητα αντίδρασης της σε ανθρωπιστικά ζητήματα.

Τσετσενία: μια μακρόχρονη κρίση

Ο πληθυσμός της Τσετσενίας υφίσταται ακόμα τις συνέπειες των δύο συγκρούσεων του 1994 και του 1999 και εξακολουθεί να χρειάζεται ανθρωπιστική βοήθεια. Το ένα τέταρτο περίπου του συνολικού πληθυσμού της δημοκρατίας (800 000) εκτοπίστηκε. Πολλοί από τους ανθρώπους αυτούς επέστρεψαν στον τόπο τους τα τελευταία χρόνια από τη γειτονική Ινγκουσετία και το Νταγκεστάν. Οι συνθήκες διαβίωσης εξακολουθούν να είναι δύσκολες σε ολόκληρη την Τσετσενία, συμπεριλαμβανομένης της πρωτεύουσας Γκρόζνι.

Ενώ η κατάσταση έχει βελτιωθεί, επιτρέποντας στην ECHO να περιορίσει το πρόγραμμά της για πρώτη φορά από το 1999, υπάρχουν ακόμα πολλοί άνθρωποι που εξαρτώνται από τη χρηματοδότηση μέσω οργανισμών όπως ο Ερυθρός Σταυρός, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα. Στο πλαίσιο του προγράμματός της, η ΕΕ χρηματοδοτεί δράσεις κατάρτισης του ευάλωτου τοπικού πληθυσμού οι οποίες αποσκοπούν στο να κάνουν τους ανθρώπους αυτούς περισσότερο αυτόνομους. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν επικερδείς δραστηριότητες, όπως οι οικοδομικές εργασίες και η φροντίδα θερμοκηπίων.

Γυναίκες στην Τσετσενία που παρακολουθούν προγράμματα αυτοβοήθειας.

Παγκοσμιοποίηση και αλληλεξάρτηση

Προκειμένου να μετέχει στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία ενός αλληλεξαρτώμενου κόσμου, η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται ολοένα και περισσότερο να διερευνήσει δυνατότητες πέρα από τα παραδοσιακά μέσα της διπλωματίας και του εμπορίου. Υπάρχουν πλέον νέοι διεθνείς κανόνες που διέπουν τομείς όπως οι χρηματαγορές και η απασχόληση, η υγεία και οι περιβαλλοντικές προδιαγραφές. Οι μεμονωμένες λύσεις δεν είναι πάντα αποτελεσματικές, όπως στην περίπτωση της ενέργειας ή του περιβάλλοντος.

Υπερθέρμανση του πλανήτη

Όλοι συμφωνούν στην Ευρώπη (κυβερνήσεις, πολίτες και επιχειρηματική κοινότητα) ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη, φαινόμενο που συνδέεται κυρίως με τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τη χρήση ορυκτών καυσίμων (άνθρακας, πετρέλαιο και φυσικό αέριο), απαιτεί την άμεση λήψη μέτρων εκ μέρους της ΕΕ. Η απάντησή της στη συγκεκριμένη πρόκληση έχει αντίκτυπο και σε άλλες χώρες. Η ΕΕ πρωτοστατεί διεθνώς στην προσπάθεια περιορισμού των συνεπειών της υπερθέρμανσης στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου του Κιότο και έχει δεσμευτεί να μειώσει τις εκπομπές άνθρακα κατά 8 %, σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, μέχρι την περίοδο 2008–2012. Στη συνέχεια προτίθεται να μειώσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά 20 % επιπλέον, ποσοστό το οποίο μπορεί να φτάσει στο 30 % εάν ακολουθήσουν και άλλες χώρες.

Η ΕΕ έχει επίσης θεσπίσει τον πρώτο στον κόσμο μηχανισμό εμπορίας εκπομπών άνθρακα με στόχο τον περιορισμό τους. Έχει θέσει ένα ανώτατο όριο για τις επιτρεπόμενες ποσότητες εκπομπών CO₂ από βιομηχανικές μονάδες, δίνοντας στις εταιρείες τη δυνατότητα να

αγοράζουν ή να πωλούν διαθέσιμα δικαιώματα εκπομπών, ανάλογα με το εάν βρίσκονται εντός των επιτρεπόμενων ορίων ή όχι. Ταυτόχρονα, η ΕΕ συνεργάζεται με άλλες χώρες, όπως η Κίνα, αναζητώντας τρόπους για αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας και για καθαρότερη καύση των ορυκτών καυσίμων.

Ενεργειακή εξάρτηση

Ακόμη όμως και αν η ΕΕ προσπαθεί να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας και να προωθήσει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η εξάρτησή της από εξωτερικούς προμηθευτές ορυκτών καυσίμων

Το εισαγόμενο φυσικό αέριο φτάνει στην ΕΕ με πλοία και αγωγούς.

© Malcolm Filig/stockbyte/Getty Images

αυξάνεται συνεχώς. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι τα δικά της αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου ολοένα και φθίνουν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας ενέργειας και ο δεύτερος μεγαλύτερος καταναλωτής παγκοσμίως.

Η ΕΕ εξαρτάται ήδη από τρεις μόνο χώρες—Ρωσία, Νορβηγία και Αλγερία—για το ήμισυ περίπου των προμηθειών της σε φυσικό αέριο, το λιγότερο ρυπαντικό ορυκτό καύσιμο, και, εάν δεν ληφθούν ριζικά μέτρα βραχυπρόθεσμα, η εξάρτησή της σε εισαγόμενο πετρέλαιο θα αυξηθεί από 50 % που είναι τώρα σε 70 %. Επιπλέον, η παγκόσμια ζήτηση για πετρέλαιο και φυσικό αέριο πρόκειται επίσης να αυξηθεί, καθώς χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία συνεχίζουν δυναμικά την οικονομική επέκτασή τους.

Η ΕΕ έχει επομένως κάθε συμφέρον να περιορίσει την εξάρτησή της από έναν μικρό αριθμό προμηθευτών και να εμβαθύνει τις σχέσεις της με εκείνους από τους

οποίους εξαρτάται περισσότερο προς αμοιβαίο όφελος των εμπορικών εταίρων. Η στρατηγική της ΕΕ περιλαμβάνει επενδυτική συνεργασία, μεταφορά τεχνολογίας, από κοινού πρόσβαση σε αγορές και προβλεψιμότητα στις εμπορικές σχέσεις με χώρες όπως η Ρωσία—σημαντική πηγή ορυκτών καυσίμων και ενδεχομένως ηλεκτρισμού—και με τις χώρες που παράγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο στη βόρεια Αφρική, στην περιοχή του Κόλπου και στην κεντρική Ασία.

Η ΕΕ και επτά χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης έχουν συστήσει μια ενιαία ενεργειακή κοινότητα στην οποία ισχύουν οι ίδιοι κανόνες της αγοράς ενέργειας για όλους. Η ΕΕ επιτυγχάνει έτσι μεγαλύτερη ασφάλεια ως προς την προμήθεια φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας που γίνεται μέσω των συγκεκριμένων χωρών, ενώ παράλληλα και οι αγορές ενέργειας των χωρών αυτών διασφαλίζουν περισσότερη αποτελεσματικότητα καθώς εφαρμόζουν ευρωπαϊκούς κανόνες και πρότυπα.

Το ευρώ έχει δυναμική παρουσία στις παγκόσμιες χρηματαγορές.

Ένα παγκόσμιο νόμισμα

Το ευρώ έχει γίνει παγκόσμιο νόμισμα από τη στιγμή που δημιουργήθηκε το 1999 και καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση μετά το δολάριο ΗΠΑ τόσο για χρήση σε εμπορικές συναλλαγές όσο και ως αποθεματικό νόμισμα σε διάφορες χώρες του κόσμου. Ξεπέρασε μάλιστα το δολάριο στις διεθνείς αγορές ομολόγων, αφού το 2005 στο ευρώ αντιστοιχούσε το 46 % των ομολόγων έναντι 37 % για το δολάριο.

Με αμοιβαία συμφωνία, το ευρώ είναι το επίσημο νόμισμα τριών εξωτερικών χωρών: του Μονακό, της Πόλης του Βατικανού και του Σαν Μαρίνο. Η Ανδόρρα, το Κοσσυφοπέδιο και το Μαυροβούνιο το χρησιμοποιούν εκ των πραγμάτων ως νόμισμά τους. Πλήθος

χωρών χρησιμοποιούν το ευρώ ως ένα από τα νομίσματα αναφοράς προκειμένου να καθορίσουν την πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών τους. Στις χώρες αυτές συμπεριλαμβάνονται η Μποτσουάνα, η Κροατία, το Ισραήλ, η Ιορδανία, η Λιβύη, το Μαρόκο, η Ρωσία, η Σερβία, η Τυνησία και η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Από το 1999 το ευρώ έχει ενισχύσει το ρόλο του ως αποθεματικό νόμισμα μεταξύ των κεντρικών τραπεζών του κόσμου, κυρίως εις βάρος του δολαρίου και του ιαπωνικού γιεν. Η μεταπήδηση στο ευρώ ήταν πιο έντονη στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων χωρών σε σύγκριση με τις βιομηχανοποιημένες. Οι αριθμοί του πίνακα αφορούν όλες τις χώρες.

Χρήση των κυριότερων νομισμάτων στον κόσμο

Ποσοστό των κυριότερων νομισμάτων στα διαπιστωμένα αποθεματικά όλων των χωρών.

	1999	2005
Δολάριο ΗΠΑ	71,0	66,5
Ευρώ	17,9	24,4
Γιεν	6,4	3,6
Λίρα στερλίνα	2,9	3,8
Ελβετικό φράγκο	0,2	0,1
Λοιπά	1,6	1,6

Πηγή: ΔΝΤ, ετήσια έκθεση 2006.

Η ΕΕ και οι γείτονές της

Μέσα σε 50 χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να ενώσει μια ολόκληρη ήπειρο, από τον Ατλαντικό μέχρι τον Εύξεινο Πόντο. Ο αριθμός των κρατών μελών της έφτασε από τα έξι στα 27. Εφόσον η Ένωση είναι ανοιχτή σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα που είναι δημοκρατι-

κή, έχει αναπτύξει μια οικονομία της αγοράς και μπορεί να αντεπεξέλθει στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, η διεύρυνση παραμένει μια εξελισσόμενη διαδικασία. Πολλές είναι οι υποψήφιες χώρες και τα κράτη που φιλοδοξούν να γίνουν μέλη.

Υποψήφιες χώρες και επίδοξα μέλη

Τρεις χώρες είναι σήμερα υποψήφιες για ένταξη: η Κροατία, η Τουρκία και η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Όταν θα έχουν ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις, η ένταξη κάθε νέου μέλους πρέπει να εγκριθεί από κάθε χώρα της ΕΕ και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Εκτός από τις τρεις αυτές υποψήφιες χώρες, τέσσερα ακόμα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων —η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και η Σερβία— είναι δυνάμει υποψήφια για ένταξη. Η ΕΕ προσφέρει ήδη σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές της για την πλειονότητα των εξαγόμενων προϊόντων τους και υποστηρίζει τα προγράμματα των χωρών αυτών για εγχώριες μεταρρυθμίσεις.

Κωνσταντινούπολη: η Τουρκία είναι υποψήφια προς ένταξη.

© Shutterstock/Poalitem, 2007

Η Ένωση διατηρεί όσο το δυνατόν στενότερες σχέσεις όχι μόνο με τις υποψήφιες χώρες αλλά και με τέσσερις ακόμα γείτονες, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Οι χώρες αυτές είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), παραμένουν όμως μέχρι σήμερα εκτός ΕΕ. Έχουν πάντως ευθυγραμμιστεί με σημαντικό μέρος της νομοθεσίας της ΕΕ για την ενιαία αγορά και ακολουθούν επίσης την ΕΕ σε άλλους τομείς πολιτικής. Όλες εκτός από την Ελβετία απαρτίζουν μαζί με την ΕΕ τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ).

Μια συνεκτική πολιτική γειτονιάς

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την παγίωση των σχέσεών της με τις γειτονικές χώρες είτε στα ανατολικά είτε στα νότια της. Παρότι δεν είναι υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ, χώρες όπως η

Ρωσία, η Ουκρανία, η Μολδαβία και οι δημοκρατίες του Καυκάσου και της κεντρικής Ασίας αναπτύσσουν τις επιμέρους σχέσεις τους με την Ένωση με βάση συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας που καλύπτουν το εμπόριο και άλλους οικονομικούς τομείς, καθώς και μέσα από κοινές δράσεις σε πολλούς τομείς κοινού ενδιαφέροντος.

Η συμφωνία με τη Ρωσία προχωρά ακόμη περισσότερο, εστιάζοντας σε οικονομικά θέματα, στη συνεργασία στους τομείς της έρευνας και της εκπαίδευσης, όπως και στην εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια. Η ΕΕ επιζητά την επικαιροποίηση της σχέσης αυτής μέσα από μια νέα συμφωνία-πλαίσιο που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, στενότερη συνεργασία στον ενεργειακό τομέα. Σε ό,τι αφορά την Ουκρανία, ο στόχος είναι η διαπραγμάτευση μιας συνολικής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών.

Περιφερειακές ομάδες

Εκτός από τους διμερείς δεσμούς, η ΕΕ εντείνει τις σχέσεις της και με διεθνείς οργανισμούς (όπως ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ και το Συμβούλιο της Ευρώπης) και περιφερειακές ομάδες χωρών σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Αυτό δίνει στην ΕΕ τη δυνατότητα να προωθήσει τις εμπορικές και επενδυτικές ροές με τις συγκεκριμένες περιοχές, ιδίως στη Λατινική Αμερική και την Ασία. Με τους ασιάτες εταίρους της, η ΕΕ έχει μεταπηδήσει από μια πολιτική εμπορίου και βοήθειας σε μια πιο ισόρροπη σχέση που αντικατοπτρίζει καλύτερα την αυξανόμενη παραγωγή και τις νέες εμπορικές τους ικανότητες.

Με τους νότιους εταίρους της, η ΕΕ έχει επιδώσει τη δημιουργία μιας ευρύτατης ζώνης ελεύθερων συναλλαγών που θα καλύπτει την Ένωση, τις αραβικές χώρες που βρέχονται από τη Μεσόγειο και το Ισραήλ. Οι επιμέρους συμφωνίες σύνδεσης μεταξύ των συγκεκριμένων χωρών και της ΕΕ αποτελούν ένα μόνο στοιχείο της σχέσης αυτής, αλλά επεκτείνονται τώρα προκειμένου να καλύψουν και άλλους τομείς, όπως το εμπόριο στον τομέα των υπηρεσιών και τις επενδύσεις.

Προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι διευρύνσεις προς ανατολάς δεν θα δημιου-

γήσουν νέες διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στην Ένωση και τους άμεσους γείτονές της, η ΕΕ θέσπισε το 2004 την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας (ΕΠΓ). Η πολιτική αυτή καλύπτει όλες τις χώρες της Μεσογείου, της Ανατολικής Ευρώπης και του Καυκάσου, εξαιρουμένης της Ρωσίας. Η ΕΠΓ αποσκοπεί στην ανάπτυξη προνομιακών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων μεταξύ της Ένωσης και καθεμιάς από τις γειτονικές χώρες. Η βοήθεια προς τις χώρες εταίρους θα ανέλθει στα 12 δισ. EUR για την περίοδο 2007–2013, σημειώνοντας αύξηση κατά 32 % σε σχέση με προηγούμενα επίπεδα.

Οι ισχυρότεροι δεσμοί

Οι δεσμοί με τις Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται πάντα στο επίκεντρο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ. Πέραν των τεράστιων διατλαντικών ροών στο εμπόριο και τις επενδύσεις, οι δύο πλευρές συμμαρμύζονται κοινές αξίες και ενίοτε κοινά συμφέροντα. Οι ΗΠΑ έχουν υποστηρίξει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση από την αρχή ακόμη του εγχειρήματος.

Οι επαφές και ο διάλογος αποτελούν μόνιμα χαρακτηριστικά της διατλαντικής σχέσης — μεταξύ επιχειρηματικών ομάδων, συνδικάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων, μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του αμερικανικού Κογκρέσου, και πολλών άλλων. Ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν επιλύσει διμερή προβλήματα έχει αποτελέσει παράδειγμα για τις σχέσεις της Ένωσης με άλλες χώρες, όπως η Ιαπωνία και ο Καναδάς.

Διαβάστε περισσότερα

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες πτυχές των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα γραφεία της σε ολόκληρο τον κόσμο, επισκεφθείτε την ηλεκτρονική διεύθυνση ec.europa.eu/world.

50 χρόνια — 50 ιστορίες αλληλεγγύης: η έκδοση αυτή παρουσιάζει 50 ιστορίες ευρωπαϊκής αλληλεγγύης για εκείνους που ζουν εκτός των συνόρων της ΕΕ και τη χρειάζονται περισσότερο: τους φτωχούς, τους πεινασμένους, τους ασθενείς και όσους στερούνται την ελευθερία τους: ec.europa.eu/europeaid/reports/50-50/50-50_en.pdf.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η ΕΕ στον κόσμο

Η εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σειρά *Η Ευρώπη σε εξέλιξη*

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

2007 — 22 σ. — 16,2 x 22,9 cm

ISBN 978-92-79-06080-9

Συνειδητοποιώντας τη βαρύνουσα σημασία της στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, από άποψη οικονομίας και εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί τη δύναμή της προς το συμφέρον τόσο των άλλων όσο και το δικό της. Η ΕΕ προάγει την ευημερία και υποστηρίζει τις δημοκρατικές αξίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Ταυτόχρονα συμβάλλει με τον τρόπο αυτό στην παγίωση της σταθερότητας και της ευημερίας για τους δικούς της πολίτες. Η ενσωμάτωση νέων χωρών στην ΕΕ ενδυναμώνει το ρόλο της στη διεθνή σκηνή. Η ΕΕ κατέχει παγκοσμίως την πρώτη θέση από άποψη εμπορικής δραστηριότητας, αλλά είναι και ο σημαντικότερος τροφοδότης βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Έχει χαράξει μια περισσότερο προδραστική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας που την καθιστά ικανή να αναλαμβάνει αποστολές με σκοπό τη διαχείριση κρίσεων και τη διατήρηση της ειρήνης στην Ευρώπη αλλά και πέρα από αυτή. Στον σημερινό πολύπλοκο κόσμο, η ΕΕ έχει αναπτύξει νέα εργαλεία, πέρα από τα παραδοσιακά μέσα της εξωτερικής πολιτικής. Για παράδειγμα, πρωτοστατεί διεθνώς στην προσπάθεια αντιμετώπισης της υπερθέρμανσης του πλανήτη και των κλιματικών αλλαγών. Τα παγκόσμια προβλήματα απαιτούν παγκόσμιες λύσεις.

Άλλες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Πληροφορηθείτε από το Διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες διατίθενται από τον δικτυακό τόπο Europa: europa.eu.

Επισκεφθείτε μας

Σε όλη την Ευρώπη υπάρχουν εκατοντάδες τοπικά κέντρα πληροφοριών της ΕΕ. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σε σας κέντρου στον δικτυακό τόπο: europedirect.europa.eu.

Καλέστε μας ή γράψτε μας

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στα ερωτήματά σας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτή την υπηρεσία τηλεφωνικά, με ατελή κλήση, στον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 [ή πληρώνοντας την κλήση, εφόσον βρίσκεστε εκτός ΕΕ, στον αριθμό (32-2) 299 96 96], ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μέσω του δικτυακού τόπου: europedirect.europa.eu.

Διαβάστε για την Ευρώπη

Οι εκδόσεις για την ΕΕ είναι προσίτες απλώς με ένα χτύπημα πλήκτρου στον ιστοχώρο του EU Bookshop (βιβλιοπωλείου της ΕΕ): bookshop.europa.eu.

Για πληροφορίες και δημοσιεύματα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση στα ελληνικά, μπορείτε να απευθυνθείτε:

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα

Βασιλίσσης Σοφίας 2
GR-10674 Αθήνα
Τηλ. (30) 21 07 27 21 00
Φαξ (30) 21 07 24 46 20
E-mail: comm-rep-athens@ec.europa.eu
Internet: ec.europa.eu/ellada/

Αντιπροσωπεία στην Κύπρο

Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Λεωφ. Βύρωνος 30
CY-1096 Λευκωσία
TΘ 23480 CY-1683 Λευκωσία
Τηλ. (357) 22 81 77 70
Φαξ (357) 22 76 89 26
E-mail: comm-rep-cy@ec.europa.eu
Internet: ec.europa.eu/cyprus

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Γραφείο για την Ελλάδα

Λεωφόρος Αμαλίας 8
GR-10557 Αθήνα
Τηλ. (30) 21 03 27 89 00
Φαξ (30) 21 03 31 15 40
E-mail: epathinai@europarl.europa.eu
Internet: www.europarl.gr/

Γραφείο πληροφοριών Κύπρου

Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Λεωφόρος Βύρωνος 30
CY-1096 Λευκωσία
TΘ 23440
CY-1683 Λευκωσία
Τηλ. (357) 22 87 05 00
Φαξ (357) 22 76 77 33
E-mail: epnicosia@europarl.europa.eu
Internet: www.europarl.europa.eu/nicosia/

Επίσης, άλλες πηγές πληροφόρησης για την ΕΕ στην Κύπρο είναι οι εξής:

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Κύπρου

Οδός Προεδρικού Μεγάρου 11-13
CY-1081 Λευκωσία
Τηλ. (357) 22 66 15 50
Φαξ (357) 22 66 28 80
E-mail: eicnews@eicy.eu,
europedirect@eicy.eu
Internet: www.eicy.eu/

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφόρησης στη Λευκωσία

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Κύπρου
Οδός Προεδρικού Μεγάρου 11-13
CY-1081 Λευκωσία
Europe Line: 8000 11 12
Φαξ (357) 22 66 35 40
E-mail: europedirect@eicy.eu
Internet: eicy.eu/europedirect

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφόρησης στη Λεμεσό

Δήμος Αμμοχώστου
Λεωφόρος Μακαρίου Γ' 138
CY-3507 Λεμεσός
Europe Line: 8000 11 12
Φαξ (357) 22 66 35 40
E-mail: europedirect@eicy.eu
Internet: eicy.eu/europedirect

Αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και γραφεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπάρχουν σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει αντιπροσωπείες και σε άλλα μέρη του κόσμου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2007)

Υποψήφιος χώρες

Συνειδητοποιώντας τη βαρύνουσα σημασία της στο παγκόσμιο γίνεσθαι, από άποψη οικονομίας και εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί τη δύναμή της προς το συμφέρον τόσο των άλλων όσο και το δικό της. Η ΕΕ προάγει την ευημερία και υποστηρίζει τις δημοκρατικές αξίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Ταυτόχρονα συμβάλλει με τον τρόπο αυτό στην παγίωση της σταθερότητας και της ευημερίας για τους δικούς της πολίτες. Η ενσωμάτωση νέων χωρών στην ΕΕ ενδυναμώνει το ρόλο της στη διεθνή σκηνή.

Η ΕΕ κατέχει παγκοσμίως την πρώτη θέση από άποψη εμπορικής δραστηριότητας, αλλά είναι και ο σημαντικότερος τροφοδότης βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Έχει χαράξει μια περισσότερο προδραστική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας που την καθιστά ικανή να αναλαμβάνει αποστολές με σκοπό τη διαχείριση κρίσεων και τη διατήρηση της ειρήνης στην Ευρώπη αλλά και πέρα από αυτή. Στον σημερινό πολύπλοκο κόσμο, η ΕΕ έχει αναπτύξει νέα εργαλεία, πέρα από τα παραδοσιακά μέσα της εξωτερικής πολιτικής. Για παράδειγμα, πρωτοστατεί διεθνώς στην προσπάθεια αντιμετώπισης της υπερθέρμανσης του πλανήτη και των κλιματικών αλλαγών. Τα παγκόσμια προβλήματα απαιτούν παγκόσμιες λύσεις.

